

**ДУНДГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

48090 Дундговь аймаг, Сайнцагаан сум
Утас: 70592439, 70592208, 70593208
И-мэйл: dundgovi@audit.gov.mn

2020.07.30 № *111*

танай _____ -ны № _____ -т

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН
АДААЦАГ СУМЫН МОНГОЛ
АРДЫН НАМЫН ХОРООНД**

Г Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлт Г

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд орон нутгийн хурлын 2020 оны сонгуульд оролцох Адаацаг сумын Монгол ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны сонгуульд оролцох Адаацаг сумын Монгол ардын намын хороо нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого “Алсын хараа-2050”-д нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын дүнгийн хамт Төрийн аудитын байгууллагад ирүүлж, хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Дундговь аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны сонгуульд оролцох намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Тулгуур зарчим, Төрийн аудит MNS 6817 - 6 : 2020 Нийцлийн аудитын зарчим, Төрийн аудит MNS 6817 - 8 : 2020 Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2020 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2022 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого “Алсын хараа-2050” болон холбогдох бусад байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгосон.

Дүгнэлт

Адаацаг сумын Монгол ардын намын хорооны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны сонгуульд оролцохор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, түүнд орсон зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, “Алсын хараа-2050”, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

0012020209

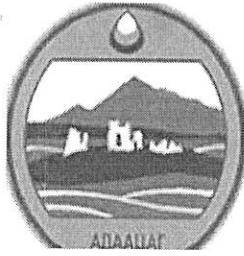
Адаацаг сумын Монгол ардын намын мөрийн хөтөлбөр / ... хуудас/-ийг хавсаргав.

Хувийг: Адаацаг сумын сонгуулийн хороонд
Хавсралт . . б. . хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

П.ТӨВСАННАА

2020 ОНЫ АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, СУМ ДҮҮРГИЙН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ
АЙМГИЙН АДААЦАГ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР

УРИА: ТӨРӨЛХ СУМЫНХАА ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ ХҮЧЭЭ НЭГТГЭЕ

АДААЦАГ

2020.ОН

ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛЬД
АДААЦАГ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМААС ДЭВШҮҮЛЭХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УРИА: **ТӨРӨЛХ СУМЫНХАА ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ , ХҮЧЭЭ НЭГТГЭЕ**

“Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Дундговь аймгийн нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх 2018-2028 дунд хугацааны хөгжлийн хөтөлбөр”, “Монгол Ардын Намын 2020-2024 оны мөрийн хөтөлбөр”, “Адаацаг сумын Хөгжлийн Цогц Бодлого” зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд суурилан иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэхээр мөрийн хөтөлбөрийг 5 үндсэн бүлэг, 24 дэд бүлэг, 63 зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.

НЭГ.ИРГЭНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 1.1 Эрүүл иргэн
- 1.2 Боловсролтой иргэн
- 1.3 Үндэсний өв, соёл урлагыг дэмжигч иргэн
- 1.4 Эрүүл, идэвхитэй амьдралтай иргэн
- 1.5 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрх оролцоог нэмэгдүүлэх
- 1.6 Ажилтай, орлоготой иргэн
- 1.7 Залуучуудын хөгжлийг дэмжинэ
- 1.8 Ахмадын хөгжлийг дэмжинэ.
- 1.9 Нийгмийн хамгаалалын бодлогыг оновчтой хэрэгжүүлнэ.
- 1.10 Хүүхэд, гэр бүл эмэгтэйчүүдийн хөгжил

ХОЁР. САЙН ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

- 2.1 Мэргэшсэн чадварлаг төрийн алба
- 2.2 Хүнд сурталгүй -цахим Дундговь
- 2.3 Шилэн тендерийг зохион байгуулна.
- 2.4 Ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН БОДЛОГО

- 3.1 Малчдын амьжиргааг сайжируулна.
- 3.2 Малаас гарах бүтээгдэхүүний үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.3 Мал эмнэлгийн үйлчилгээг чанаржуулна.
- 3.4 Бэлчээрийн менежментийг сайжруулна.
- 3.5 Хүнсний болон газар тариаланг дэмжинэ

ДӨРӨВ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

- 4.1 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжинэ
- 4.2 Төрөлжсөн аялал жуулчлал бий болгоно.
- 4.3 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл
- 4.4 Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжируулна.

ТАВ. БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БОДЛОГО

- 5.1 Гэр хорооллын амьдрах орчинг сайжируулна.

НЭГ.ИРГЭНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1 Эрүүл иргэн.

1.1.1 “Элэг бүтэн Монгол” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, “Хавдрын эсрэг хамтдаа” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.1.2 “Эрүүл шүд-Эрүүл хүүхэд” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, хүүхдийн хоолойн архаг /ангина/ өвчнийг эрт илрүүлж эмчлэн, ирээдүйд учрах эрүүл мэндийн эрсдэлээс бага насанд нь сэргийлэх “Эрүүл ирээдүй” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.1.3 Сумын эрүүл мэндийн төвийн барилгыг засварлах буюу хуучин эмнэлэгийн цахилгааны мантажыг бүрэн шинэчилнэ..

1.1.4 Иргэн бүрийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоонд бүрэн хамруулах ажлыг зохион байгуулна.

1.1.5 Эрүүл мэндийн салбарын шилдэг ажилчдыг жил бүр шалгаруулж, эмч эмнэлгийн ажилчдын нийгмийн асуудлыг үе шаттай шийдвэрлэж, ажиллах орчин нөхцлийг сайжруулна.

1.2. Боловсролтой иргэн

1.2.1 “Багшийн хөгжлийн төв”-ийг дэмжиж, мэргэжил дээшлүүлэх гадаад, дотоод сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулж “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

1.2.2 Сумын хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгын гадна фасад засвар хийнэ.

1.2.3 Жил бүр сургууль, цэцэрлэгийн шилдэг багш, ажилчдыг шалгаруулж боловсролын салбарын ажилчдын нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцлийг сайжруулна.

1.2.4 . Суманд 120 сургачдын дотуур байрыг шинээр барина.

1.3 Үндэсний өв, соёл урлагийг дэмжигч иргэн

1.3.1 Суманд 200 хүний суудалтай соёлын төвийн барилга шинээр барина.

1.4 Эрүүл, идэвхитэй амьдралтай иргэн

1.4.1 Суманд “Бага Олимп” спортын наадмыг 2 жил тутам зохион байгуулна.

1.4.2 Дунд сургуулийн спорт заалны барилгыг бүрэн ашиглалтанд оруулна.

1.5 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрх оролцоог нэмэгдүүлэх

1.5.1 Тусгай хэрэгцээ /хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаа хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

1.5.2 Тусгай хэрэгцээ /хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэнд ажлын байр бий болгосон ажил олгогчид санхүүгийн урамшуулал олгоно.

1.6 Ажилтай, орлоготой иргэн

1.6.1 Өрхийн бичил бизнесийг дэмжиж, хүүгүй, барьцаагүй санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

1.6.2 Орлого багатай өрхийн ажил эрхлээгүй насанд хүрсэн гишүүдийг мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

1.6.3 Их дээд болон мэргэжлийн сургууль төгссөн залуучуудыг орон нутагтаа ажиллах боломж нөхцлөөр хангана.

1.7 Залуучуудын хөгжлийг дэмжинэ

1.7.1 Гарааны бизнес эрхлэгч оюутан залуучуудад бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

1.7.2 Гэр бүл, хүүхэд, оюутан залуучууд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх орчин төвүүдийг бий болгоно.

1.7.3 Оюутан, Залуучууд, өсвөр үеийнхнийг гадны сөрөг нөлөө, бусдын дарамт, гэмт хэрэгт өртөх, мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөлөх бодис хэрэглэхээс сэргийлэх, цахим орчин дахь аюулгүй байдлыг хангах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.8 Ахмадын хөгжлийг дэмжинэ

1.8.1 Хөдөлмөрийн чадвартай ахмадуудын орлогоо нэмэгдүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

1.8.2 Ахмадын урлаг, спортын наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.

1.8.3 Ахмад настан, залуучууд, хүүхэд багачуудын гурван үеийн уулзалтыг зохион байгуулна.

1.8.4 “Ахмад настны хөгжил хамгааллын үндэс”-ний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж сумын ахмадын хороог унаажуулна.

1.9 Нийгмийн хамгаалалын бодлогыг оновчтой хэрэгжүүлнэ

1.9.1 Орлого багатай өрхийн нийгмийн хамгаалал, амьжиргааг дээшлүүлэх, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээг чанаржуулна.

1.9.2 Зорилтод бүлгийн өрхийн хөгжил, хамгааллыг сайжруулах үндэсний хөтөлбөрийг үргэлжлүүлнэ.

1.10. Хүүхэд, гэр бүл эмэгтэйчүүдийн хөгжил

1.10.1 Хүүхдийн тоглоомын талбайн тоглоомын тоог нэмэгдүүлэн орчны стандартыг мөрдүүлж хүүхдэд аюулгүй орчинг бүрдүүлнэ.

1.10.2 Эмэгтэйчүүдийн товлолт дархлаажуулалтыг нэвтрүүлж умайн хүзүүний хорт хавдраас сэргийлэх, хөхний эрүүл мэндийг хамгаалах “Энх Бүсгүй” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.10.3 Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, тэднийг хамгаалах холбогдолтой хууль эрх зүйн сургалт, сурталчилгаа явуулна.

ХОЁР. САЙН ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

2.1 Мэргэшсэн чадварлаг төрийн алба

2.1.1 Төрийн жинхэнэ албан хаагч сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран чадахуйн болон шатлан дэвших зарчмын дагуу төрийн албанад тогтвортой ажиллах нөхцөлийг хадгалана.

2.1.2 Төрийн тусгай болон жинхэнэ албан хаагчдын ажлын гүйцэтгэл, ёс зүй, сахилга хариуцлагыг улам дээшлүүлж нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцлийг сайжруулна.

2.1.3 Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, төрийн албан хаагчдыг тасралтгүй сургаж хөгжүүлэх, цахим сургалтын хөтөлбөрийг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.

2.1.4 Төрийн байгууллагуудын хүний нөөцийн бодлого төлөвлөлтийг өнөөгийн суурь түвшиний судалгаанд үндэслэн боловсруулж гүйцэтгэл, үр дүнд суурилсан “МЕРИТ” төслийг хэрэгжүүлнэ.

2.1.5 Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах ажлын хүрээнд багийн засаг дарга нарыг сургаж дадлагажуулан, сахилга хариуцлагыг дээшлүүлнэ.

2.1.6 Хашаат, Сүм багийн төвд байрлах багийн конторуудыг засварлана

2.2 Хүнд сурталгүй -цахим Дундговь

2.2.1 Төрийн байгууллагын дотоод үйл ажиллагааны удирдлагын нэгдсэн систем “tgov.erp.mn” –г шинээр нэвтрүүлэнэ.

2.2.2 Цахим засаглал бодлогын хүрээнд “Дан” “Хур” цахим системийг суманд нэвтрүүлнэ.

2.2.3 Гэмт хэргийн тоог бууруулах, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг сайжруулж нэмэгдүүлнэ.

2.3 Шилэн тендерийг зохион байгуулна.

2.3.1 Төсвийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаа /Тендер/-г нээлттэй ил тод шилэн болгоно.

2.3.2 Сумын бүх төрийн байгууллагуудын “шилэн данс”-ыг хөтлөлтийг үргэлжүүлнэ.

2.4 Ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.4.1 Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

2.4.2 Сумын төвийн хойд талаар “Ногоон Төгөл” ногоон бүс байгуулна.

ГУРАВ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН БОДЛОГО

3.1 Малчдын амьжиргааг сайжруулна.

3.1.1 Монгол малын махыг олон улсад сурталчлан таниулж “Дундговийн мах”, “Дундговийн айраг” “Дундговийн ингэний хоормог” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд сумын оролцоог хангана.

3.1.2 Малчдын орлогыг тогтвортой байлгахад анхааран “ Ноолуур” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.2 Малаас гарах бүтээгдэхүүний үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

3.2.1 “Монгол мал-2” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, малыг эрүүлжүүлэх, чанар, ашиг шимийг сайжруулах ажлыг эрчимжүүлж, малын тоог чанарт шилжүүлж ашиг шим, хүртээмжийг сайжруулах ажлыг зохион байгуулна.

3.3 Мал эмнэлгийн үйлчилгээг чанаржуулна.

3.3.1 Халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн вакцинжуулах, бүх багийг мал угаах ванн-тай болгож бог малыг 100 хувь хамруулна.

3.3.2 Мал эмнэлгийн шинэчлэлийг төгөлдөржүүлж, малын эмч, зоо техникчээр хангах арга хэмжээг авч ажиллана.

3.3.3 Мал эмнэлэг үржлийн тасгийн үйл ажиллагааг дэмжиж унаа, техник хэрэгслээр хангаж халдварт болон бусад өвчлөлийг бууруулна.

3.4 Бэлчээрийн менежментийг сайжруулна.

3.4.1 Бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлж бэлчээрт гүн өрмийн худаг жилд 2-аас доошгүй шинээр гаргаж, энгийн уурхайн худаг сэргээн засварлана.

3.4.2 Бэлчээрийн хөнөөлт үлийн цагаан оготонотой байгальд халгүй энгийн механик арга болон микробиологийн аргыг хослуулан тэмцэж бэлчээрийг хамгаална.

3.5 Хүнсний болон газар тариаланг дэмжинэ

3.5.1 Хүлэмжийн аж ахуй / дөрвөн улирлын хүлэмж, зоорь/-гг хөгжүүлэх замаар хүнсний нарийн ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлнэ.

3.5.2 Суманд чацаргана, төмс, хүнсний ногоо тариалах хувь хүн, аж ахуйн нэгжийг дэмжинэ.

3.5.3 Бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор 100га газарт олон настын ургамал тарина.

ДӨРӨВ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

4.1 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжинэ

4.1.1 Нутгийн иргэдийн өргөн оролцоотой хоршодыг байгуулахыг дэмжинэ.

4.2 Төрөлжсөн аялал жуулчлал бий болгоно.

4.2.1 “Бага газрын чулуу”, “Сүм Хөх Бүрд”, “Их Адаацаг” зэрэг аялал жуулчлалын бүсийг байгуулж орон нутгийн аялал жуулчлалын сүлжээг бий болгоно.

4.2.2 Орон нутгийн онцлогийг илтгэсэн бэлэг дурсгал, гар урлалын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл иргэн, аж ахуйн нэгжийг дэмжин орлогыг нь нэмэгдүүлэх.

4.3 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл

4.3.1 Бичил бизнес эрхлэгч нарыг сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгөнөөс дэмжлэг үзүүлнэ.

4.3.2 “Дундговь түншлэл” арга хэмжээнд жил бүр оролцено.

4.4 Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжируулна.

4.4.1 Сумын хэмжээнд нийтийн хоол, зочид буудал болон бусад үйлчилгээний чиглэлээр стандартад нийцсэн үйлчилгээний төв байгуулах санал санаачлагыг бүрэн дэмжинэ.

ТАВ. БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БОДЛОГО

5.1 Гэр хорооллын амьдрах орчинг сайжируулна.

5.1.1 Сумын төвийн 1-р багийн нутаг дэвсгэрт байрлах Тахилгат хорооллын гэрлийг нарны гэрлээр солино

5.1.2 Сумын төвийн 1-р багийн нутаг дэвсгэрт 12 айлын орон сууцыг барина.

5.1.3 Сумын төвд “Ухаалаг худаг” байгуулна.

